

Byla C-25/24

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2024 m. sausio 15 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunale Regionale di Giustizia Amministrativa della Regione autonoma Trentino – Alto Adige/Südtirol (Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. gruodžio 20 d.

Pareiškėja:

LEAL Lega Antivisezionista ODV

Atsakovai:

Trento autonominė provincija

Ministero dell'ambiente e della sicurezza energetica

Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale

Presidenza del Consiglio dei Ministri

Commissione Scientifica CITES presso il Ministero dell'Ambiente e della Sicurezza energetica

Pagrindinės bylos dalykas

Byla susijusi su keliais įvairių aplinkosaugos ir (arba) gyvūnų apsaugos asociacijų pateiktais skundais dėl tam tikrų nutarimų, kuriais *Provincia autonoma di Trento* (Trento autonominė provincija; toliau – PAT) pirmininkas suteikė leidimą žudyti rudojo lokio patelę, šiai sudraskius žmogų.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Pagal SESV 267 straipsnį pateiktu prašymu priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Buveinių direktyvos (Direktyva 92/43) 16 straipsnyje, pagal kurį institucijai leidžiama nukrypti nuo draudimo tyčia gaudyti ar žudyti saugomų rūšių individus gamtoje, numatyta pirmenybės tvarka tarp, pirma, pavojingo gyvūno nuolatinio laikymo nelaisvėje (t. y. jo sugavimo siekiant jį visam laikui uždaryti nelaisvėje) ir, antra, jo nužudymo.

Prejudicinis klausimas

1. Ar, remiantis Direktyvos 92/43/EEB 16 straipsnio nuostatomis, nustatius, kad tenkinama vienos iš 16 straipsnio 1 dalies a–e punktuose aiškiai įvardytų situacijų buvimo sąlyga ir sąlyga, susijusi su tuo, kad „nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas netrukdo palaikyti atitinkamos rūšies populiacijų palankią apsaugos būklę jų natūralaus paplitimo areale“, siekiant išduoti leidimą nukrypti nuo tos pačios direktyvos 12 straipsnio a punkte nustatyto draudimo „bet kokia forma tyčia gaudyti ar žudyti šių rūšių individus gamtoje“, kita sąlyga, susijusi su tuo, kad „nėra kitos priimtinos alternatyvos“, turi būti aiškinama taip, kad kompetentinga institucija turi įrodyti, jog nėra kitos priimtinos alternatyvos, kuri padėtų išvengti gyvūno pašalinimo iš natūralaus paplitimo arealo, ir tai reiškia galimybę pagrįstai pasirinkti konkrečiai taikytiną priemonę, t. y. arba sugauti jį siekiant visam laikui uždaryti nelaisvėje, arba nužudyti, šias priemones laikant lygiavertėmis?

arba

2. Ar, remiantis Direktyvos 92/43/EEB 16 straipsnio nuostatomis, nustatius, kad tenkinama vienos iš 16 straipsnio 1 dalies a–e punktuose aiškiai nurodytų situacijų buvimo sąlyga ir sąlyga, susijusi su tuo, kad „nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas netrukdo palaikyti atitinkamos rūšies populiacijų palankią apsaugos būklę jų natūralaus paplitimo areale“, siekiant išduoti leidimą nukrypti nuo tos pačios direktyvos 12 straipsnio a punkte nustatyto draudimo „bet kokia forma tyčia gaudyti ar žudyti šių rūšių individus gamtoje“, kita sąlyga, susijusi su tuo, kad „nėra kitos priimtinos alternatyvos“, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją kompetentinga institucija pirmenybės tvarka privalo rinktis sugauti gyvūną siekiant uždaryti jį nelaisvėje (nuolat laikyti nelaisvėje), ir tik tuo atveju, kai toks sprendimas objektyviai ir ne laikinai neįmanomas, leidžiama gyvūną nužudyti, tokioms priemonėms taikant griežtą hierarchinę tvarką?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 2, 12 ir 16 straipsniai (toliau – Direktyva);

2005 m. spalio 20 d. Sprendimas *Komisija / Jungtinė Karalystė*, C-6/04; 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimas *Komisija / Austrija*, C-508/04; 2007 m. birželio 14 d. Sprendimas *Komisija / Suomija*, C-342/05 (31 ir 45 punktai); 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija*, C-441/17; 2019 m. spalio 10 d. Sprendimas *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17 (27, 28, 29, 32, 38, 41, 49, 51, 59, 66 ir 68 punktai); 2020 m. birželio 11 d. Sprendimas *Asociația „Alianța pentru combaterea abuzurilor“*, C-88/19 (25, 44 ir 49 punktai); 2023 m. kovo 2 d. Sprendimas *Komisija / Lenkijos Respublika*, C-432/21.

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Decreto del Presidente della Provincia Autonoma di Trento n. 10 del 27 aprile 2023 (2023 m. balandžio 27 d. Trento autonominės provincijos pirmininko nutarimas Nr. 10);

Legge provinciale 11 luglio 2018, n. 9 – Attuazione dell’articolo 16 della direttiva 92/43/CEE del Consiglio, del 21 maggio 1992, relativa alla conservazione degli habitat naturali e seminaturali e della flora e della fauna selvatiche: tutela del sistema apicolturale (2018 m. liepos 11 d. Provincijos įstatymas Nr. 9 – 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 16 straipsnio įgyvendinimas: Alpių ūkininkavimo sistemos apsauga; toliau – Provincijos įstatymas Nr. 9/2018).

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2023 m. balandžio 5 d. Kaldeso savivaldybėje (Trento provincija) esančiame miške buvo rastas negyvas 26 metų jaunuolis, kurį, kaip vėliau paaiškėjo, sužalojo rudųjų lokių rūšies individas JJ4. 2023 m. balandžio 8 d. ir 13 d. PAT pirmininkas, siekdamas užtikrinti visuomenės saugumą, priėmė du skubius nutarimus dėl individo nužudymo, kuriuos vėliau paskelbė negaliojančiais sugavus gyvūną, šiuo metu laikomą saugomoje vietovėje („Recinto del Casteller“). 2023 m. balandžio 27 d. PAT pirmininkas priėmė Nutarimą Nr. 10 (toliau – ginčijamas nutarimas); juo pagal Provincijos įstatymą Nr. 9/2018 (kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 16 straipsnis) leista gyvūną pašalinti jį nužudant.
- 2 Savo skundu Asociacija LEAL (toliau – Asociacija) užginčijo šį nutarimą, prašydama jį panaikinti dėl Direktyvos 12 ir 16 straipsnių pažeidimo. Ji priekaištauja dėl to, kad: **1) Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale** (Italijos aplinkos apsaugos ir mokslinių tyrimų institutas; ISPRA) negalėjo pareikšti nuomonės dėl įstaigų, ketinančių priimti lokę, tinkamumo, o ginčijamas nutarimas yra PAT ketinimo nužudyti lokę neatsižvelgiant į ISPRA nuomonę išraiška; **2) ginčijamas nutarimas yra paskutinė iš daugelio priemonių, kuriomis PAT pirmininkas ėmėsi veiksmų siekdamas pašalinti individus, laikytus žalingais ar pavojingais, t. y. dėl tariamo būtinumo, skubos ir visuomenės saugumo apsaugos prižasčių, nors šios priemonės buvo priimtos remiantis tik**

paviršutiniškai nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis ir pažeidžiant *Piano d’Azione Interregionale per la Conservazione dell’Orso Bruno sulle Alpi Centro Orientali* (Tarpregioninis rudųjų lokių išsaugojimo Vidurio ir Rytų Alpėse veiksmų planas; toliau – PACOBACE); **3)** nagrinėjamu atveju PAT pirmininko įgyvendinamų įgaliojimų ribos yra neadekvačios, nes, jei abstraktaus pavojaus visuomenės saugumui buvimas būtų pakankamas, kad nusvertų bet kokią kitą konstituciškai svarbų interesą, tektų uždrausti daugelį veiklos rūšių, įskaitant žmonių vykdomą veiklą (pavyzdžiui, medžioklę); **4)** egzistuoja reali galimybė perkelti gyvūną į kitą įstaigą, net ir užsienyje; **5)** ginčijamu nutarimu yra piktnaudžiaujama įgaliojimais, nes PAT, siekdama nužudyti gyvūną, tokią priemonę priėmė nesant realios būtinybės, ir tai yra dingstis kuo greičiau užbaigti lokės gyvenimą; **6)** situacija, kuri lėmė ginčijamo nutarimo priėmimą, atskleidžia netinkamą nagrinėjamos gyvūnų rūšies priežiūrą, nes PAT nesinėmė būtinų priemonių bendruomenei ir aptariamai lokių populiacijai apsaugoti. Vėliau, pateikdama skundą „dėl papildomų motyvų“, Asociacija užginčijo provincijos gaires, nes jos buvo priimtose pažeidžiant Sąjungos ir nacionalinius nukrypti leidžiančių nuostatų taikymo principus tiek, kiek jomis PAT pirmininkui suteikta kompetencija leisti paimti iš gamtos, gaudyti ir žudyti lokius, „nukrypstant nuo iš Direktyvos kylančių galimų priemonių pirmenybės ir proporcingumo principų“.

- 3 Nutartyje Nr. 37/2023 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė, kad pateikti prieštaravimai yra nepagrįsti, nes: **i)** nors ISPRA savo nuomonėje nurodė, kad ir gyvūno pašalinimas, ir jo perkėlimas į nelaisvę yra gaires atitinkančios pasirinkimo galimybės, šis teiginys nereiškia, kad PAT pirmininkas yra nesuinteresuotas ISPRA nuomone. Iš tikrųjų iš ginčijamo nutarimo matyti, kad nužudymui alternatyvios priemonės buvo tinkamai apsvaistytos, bet PAT pirmininkas, vadovaudamasis atitinkamomis Provincijos gairėmis, nemanė, kad šios priemonės yra tinkamos lokės pavojingumui neutralizuoti, nes ją sugavus ir uždėjus GPS sekimo antkaklius nebūtų galima užtikrinti žmonių saugumo. Gairėse numatyta, kad PAT yra įsteigta laikinojo arba nuolatinio laikymo vietų, tokių kaip *Casteller*, tačiau pastarojoje galima laikyti ne daugiau kaip tris individus ir tai yra vienintelė įstaiga Alpių zonoje, turinti leidimą laikyti probleminius lokius. Gairėse nurodoma, kad Europos valstybėse, kuriose yra lokių, pavojingi gyvūnai paprastai turi būti nužudyti, o ne visam laikui uždaryti į nelaisvę, nes: a) lokiai, gimę laisvėje ir įpratę judėti šimtus kvadratinį kilometrų apimančioje erdvėje, negali turėti tokių pat sąlygų apribotoje vietovėje; b) nelaisvėje laikomi lokiai gali gyventi kur kas ilgiau nei gamtoje, o tai, atsižvelgiant į galimą saugotinių individų skaičių ir atitinkamą įsipareigojimą įrengti ir administruoti jų laikymo vietas, reiškia labai didelius įsipareigojimus juos išlaikyti; c) laukinių lokių laikymas uždaroje erdvėje gali lemti jų tarpusavio problemas, pavyzdžiui, užpuolimus, sužeidimus, nužudymą; d) nelaisvėje laikomų individų paleidimas atgal į gamtinę aplinką neįmanomas dėl jų pripratimo prie žmogaus. Be to, *Casteller* sudaro trys sektoriai, kurių viename jau laikomas kitas lokys, kuriam reikia kuo daugiau erdvės, kitame – JJ4, taip pat dar turi būti palikta vietos kitiems individams apgyvendinti ištikus ekstremaliai situacijai; **ii)** Asociacijai nepavyko paneigti ginčijamo nutarimo tiek, kiek jame konstatuojama, kad: a) galimas lokių perkėlimas į už provincijos ribų esančią vietovę yra

nepagrįstas atsižvelgiant į moksliniais argumentais pagrįstus ISPRA įspėjimus, susijusius su rizika, kad gyvūnas pabėgs, turint omenyje jo labai agresyvų elgesį; b) PAT neturi konkrečios alternatyvos lokės JJ4 perkėlimui į įstaigą, esančią ne provincijoje, įskaitant užsienį, kuri suteiktų aukštus jos lankytojų, valdytojų ir perdavimo operacijas vykdančių asmenų saugumo standartus. Kitų subjektų, kaip antai *Zoo di Fasano* (Apulija) ir Jordanijoje bei Vokietijoje esančių įstaigų pranešimai esą jos pasirengusios priimti lokę yra bendro pobūdžio pareiškimai, kuriuose nenurodytos realios to įgyvendinimo sąlygos, visų pirma susijusios su žmonių saugumu ir išlaidomis; **iii)** kalbant apie PAT pirmininko įgyvendinamų įgaliojimų ribas, jos yra nustatytos PACOBACE ir gairėse; **iv)** ginčijamas nutarimas yra ne „dingstis“ kuo greičiau nužudyti lokę, o gyvūno sugavimo rezultatas, t. y. aplinkybė, dėl kurios PAT pirmininkas pasinaudojo Provincijos įstatymo Nr. 9/2018 1 straipsnio 1 dalyje numatytais įgaliojimais; **v)** Asociacijos argumentas, kad situacija, dėl kurios buvo priimtas nutarimas, įrodo netinkamą atitinkamų gyvūnų rūšių priežiūrą ir būtinų priemonių, skirtų apsaugoti bendruomenę ir lokių rūšis, neįgyvendinimą, yra nereikšmingas, nes aptariama procedūra buvo siekiama išnagrinėti ginčijamo nutarimo teisėtumą, o ne įvertinti, ar PACOBACE numatytos priemonės yra tinkamos tokiems incidentams, kaip nagrinėjamas šioje byloje, išvengti.

- 4 Vėlesne Nutartimi Nr. 49/23 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat atmetė Asociacijos skundą, pateiktą remiantis papildomais pagrindais, ir, be kita ko, nurodė, kad: teisingai aiškinant Provincijos įstatymo Nr. 9/2018 1 straipsnį, būtinybei užtikrinti visuomenės saugumą teikiama pirmenybė prieš lokių apsaugą, paėmimo iš gamtos, gaudymo ir nužudymo priemonės yra lygiavertės, nes jos sukelia tokį pat poveikį natūralių buveinių apsaugai – pavojingas individas pašalinamas iš savo buveinės; pavojingo individo pašalinimui alternatyvūs sprendimai (abstrakčiai numatyti Provincijos įstatyme Nr. 9/2018) yra aiškiai nustatyti PACOBACE, kur vis dėlto nenurodyta pasirinkimo tarp jų kriterijų, ir dėl to, siekiant išvengti sprendimų priėmimo vilkinimo, sukeliančio visuomenės saugumui pavojingas situacijas, PAT gairėse nurodė kriterijus, kuriais vadovaujantis turi būti nustatoma įgyvendintina priemonė. Iš gairių matyti, kad gyvūno sugavimas ir GPS sekimo antkaklių uždėjimas bei jo perkėlimas į kitą vietą nėra tinkamos priemonės pavojui žmonių saugumui valdyti; gairėse nurodyta, kad labai rimtais atvejais turi būti taikomas žudymas, taip pat nurodytos priežastys, kodėl ši priemonė turi būti laikoma tinkamesne už nuolatinį laikymą nelaisvėje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės atmetė Asociacijos argumentus dėl PAT veiksmų neefektyvumo ir nurodė tariamai sąmoningai taikomą provincijos teritorijoje esančių individų skaičiaus mažinimo politiką, teigdamas, kad gairėse yra nurodytos priežastys, dėl kurių pageidautina rinktis žudymą, ir kad tuo nepažeidžiama reikalavimo palaikyti palankią atitinkamos rūšies populiaciją apsaugos būklę jų natūralaus paplitimo areale, juolab kad Trento lokių populiacija yra daug didesnė nei ta, kuri nustatyta kaip minimali gyvybinga populiacija ir šiuo metu yra palankios apsaugos būklės.

- 5 Nutartis Nr. 37/2023 buvo apeliacine tvarka apskūsta *Consiglio di Stato*, bet jos galiojimas nebuvo sustabdytas. Pastaroji 2023 m. liepos 14 d. nutartimi iš dalies pakeitė Nutartį Nr. 49/2023 ir sustabdė įsakymo nužudyti individą JJ4 galiojimą, taigi, lokė buvo palikta gyva, nelaisvėje, užtikrinant visuomenės saugumą.

Teisinis pagrindas

- 6 Rudieji lokiai tarptautiniu mastu saugomi pagal 1979 m. rugsėjo 19 d. Berno konvenciją.
- 7 Sąjungos lygmeniu Direktyvos 12 ir 16 straipsniuose nustatyti draudimai gaudyti ar žudyti saugomų rūšių individus gamtoje ir galimos nukrypti leidžiančios nuostatos. 16 straipsnis į PAT teisės sistemą perkeltas Provincijos įstatymo Nr. 9/2018 1 straipsniu. Ginčijamo nutarimo priėmimo metu galiojusioje jo redakcijoje buvo numatyta, kad siekdamas apsaugoti provincijos kalnų teritorijos Alpių ūkininkavimo sistemą ir, be kita ko, išsaugoti natūralias buveines, užtikrinti visuomenės sveikatos ir saugumo interesus arba dėl kitų privalomųjų viešojo intereso priežasčių, PAT pirmininkas gali leisti paaimti iš gamtos, gaudyti ar žudyti lokius ir vilkus, su sąlyga, kad nėra jokios kitos priimtinos alternatyvos ir kad paėmimas netrukdytų palaikyti palankią atitinkamos rūšies populiacijos apsaugos būklę jos natūralaus paplitimo areale. Šis straipsnis buvo iš dalies pakeistas 2023 m. rugpjūčio 8 d. Provincijos įstatymu Nr. 59, pagal kurį PAT pirmininkas tam tikromis aplinkybėmis atleidžiamas nuo pareigos prašyti ISPRA pareikšti nuomonę ir kuriame numatyta, kad pirmininkas sprendimą nužudyti individą visada turi priimti tam tikromis sąlygomis, pavyzdžiui, kai individas užpuola fiziškai kontaktuodamas, tyčia seka žmones ar bando patekti į būstus. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šis pakeitimas neturi reikšmės, nes negalioja atgaline data.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 8 Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo jurisprudenciją Provincijos įstatyme Nr. 9/2018 ir PACOBACE pavojingo lokio atveju nenustatyta pirmenybės tarp laikymo nelaisvėje visam laikui ir nužudymo, o paėmimo iš gamtos, gaudymo ir nužudymo priemonės yra lygiavertės, nes jos turi tokį patį poveikį natūralių buveinių apsaugai – pavojingas individas pašalinamas iš savo buveinės.
- 9 *Consiglio di Stato* (4 punkte paminėtos Nutartys Nr. 2915, 2918 ir 2920/2023, priimtos kitose bylose nei nagrinėjamoji) išreiškė kitokią nuomonę, teigdama, kad, Teisingumo Teismo požiūriu, Direktyva įpareigoja valstybes nares ne tik sukurti visapusišką reguliavimo sistemą, bet ir imtis konkrečių bei specialių apsaugos priemonių, įskaitant prevencinio pobūdžio priemones, kurios padėtų veiksmingai užkirsti kelią tyčiniam saugomų individų gaudymui ar žudymui gamtoje (sprendimas byloje C-441/17). Nors pagal Direktyvos 16 straipsnį valstybėms narėms leidžiama nukrypti nuo jos nuostatų, ši nukrypti leidžianti nuostata

taikoma su sąlyga, kad nebūtų jokių kitų priimtinių alternatyvų ir kad nebūtų trukdoma palaikyti palankios atitinkamos rūšies populiacijų apsaugos būklės jų natūralaus paplitimo areale (sprendimas byloje C-674/17). 16 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti siaurai (sprendimas byloje C-508/04).

- 10 *Consiglio di Stato* nuomone, šiai sričiai taikomas proporcingumo principas. Nukrypti nuo šios nuostatos galima tik vadovaujantis šį principą atitinkančia pirmenybės logika. Tam, kad priemonė būtų proporcinga, nepakanka, kad ji būtų tinkama tikslui: ji turi būti vienintelė įmanoma, kad, palyginus priešingus interesus, nebūtų per daug paaukota dėl vertybės, kuri yra mažesnės vertės. Kitaip nei teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, *Consiglio di Stato* tvirtina, kad priemonės, kurių gali imtis institucija, turi būti taikomos pagal pirmenybės logiką, taigi, griežčiausią priemonę galima taikyti tik nustačius, kad neįmanoma taikyti mažiau žiaurios priemonės.
- 11 *Consiglio di Stato* padarė išvadą, kad gyvūnas gali būti nužudomas tik kraštutiniu ir retu atveju, kai objektyviai, o ne tik laikinai ir subjektyviai, neįmanoma imtis mažiau žiaurių veiksmų. Ji mano, kad ginčijamu nutarimu šios ribos peržengtos, nes jame nuspręsta gyvūną nužudyti tinkamai neįvertinus visuomenės saugumui užtikrinti tinkamų tarpinių priemonių veiksmingumo neaukojant gyvūno gyvybės, ir kad priimant ginčijamą priemonę padaryta logikos klaida. Tuo, kad nėra tinkamų lokio apgyvendinimo vietų, negalima pateisinti priemonės, kuria pažeidžiamas proporcingumo principas ir kurią taikant gali būti leidžiama beatodairiškai priimti kraštutinį sprendimą jį nužudyti. Pastarojo meto dramatiškų epizodų sukeltas visuomenės nerimas neturėtų daryti poveikio administracijos vertinimams: ji ir toliau turi griežtai vadovautis teisiniais kriterijais. Būtent dėl struktūrinių trūkumų ir ekstremalios situacijos administracija turėjo įvertinti kiekvieną tarpinę priemonę nuo gyvūno išlaisvinimo iki jo nužudymo, taigi ir galimybę jį perkelti į kitą nei PAT priklausančią įstaigą, galbūt net esančią už šalies teritorijos ribų.
- 12 Taigi minėtose nutartyse *Consiglio di Stato* nutarė, kad ginčijamas nutarimas yra neproporcingas tiek, kiek jame numatytas gyvūno nužudymas, ir neatitinka viršvalstybinių ir nacionalinių teisės aktų, pagal kuriuos reikalaujama tinkamai įvertinti tarpines priemones.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apriboja prejudicinio klausimo apimtį pažymėdamas, kad šioje byloje, priešingai, nei teigia Asociacija, svarbu ne tai, kaip kompetentinga administravimo institucija iš anksto užtikrina saugomų gyvūnų rūšių apsaugą: nagrinėjamu atveju reikšminga tik viena priemonė, kuria buvo nurodyta pašalinti visuomenės saugumui pavojingą gyvūną. Taigi jo pateiktu prejudiciniu klausimu siekiama tik išsiaiškinti, kaip teisingai aiškinti Sąjungos teisę, taikytiną sprendimui leisti nukrypti nuo nužudymo draudimo, kuris yra ginčijamas. Konkrečiai kalbant, prašymą priimti prejudicinį

sprendimą pateikęs teismas mano, kad siekiant įvertinti ginčijamo nutarimo teisėtumą nebūtina nustatyti, ar PAT ėmėsi tinkamų priemonių, kad užkirstų kelią tokiems įvykiams, kaip tas, dėl kurio buvo priimtas nutarimas.

- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą, taip pat reikia atsižvelgti į jos kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus. Taigi Direktyvos tikslas, t. y. biologinės įvairovės apsauga išsaugant Sąjungos svarbos laukinę fauną ir jos natūralias buveines, turi lemiamą reikšmę.
- 15 Jis paaiškino, kad sprendime byloje C-88/19 Teisingumo Teismas patikslino Direktyvos tikslą, nurodydamas, kad sąvokos „natūralaus paplitimo arealas“ ir „gamtinė aplinka“ apima teritorijas, esančias už specialiai saugomų teritorijų ribų, taip pat žmonių gyvenamąsias teritorijas. Teisingumo Teismas taip pat paaiškino, kad „apsauga <...> taikoma ne tik tam tikrose vietose, bet apima visus saugomų rūšių individus, kurie gyvena gamtoje ar laukinėje aplinkoje ir taip atlieka funkciją natūraliose ekosistemose, tačiau nebūtinai taikoma individams, kurie teisėtai laikomi nelaisvėje“ (44 punktas), ir kad „aiškinimas, kad šių rūšių „natūralaus paplitimo arealas“ <...> taip pat apima teritorijas, esančias už saugomų teritorijų ribų, ir kad iš to kylanti apsauga neapsiriboja tomis saugomomis teritorijomis, priešingai, leidžia pasiekti tikslą uždrausti žudyti ar gaudyti saugomų gyvūnų rūšių individus. Iš tiesų tai reiškia ne tik šių rūšių apsaugą tam tikrose griežtai apibrėžtose vietose, bet ir individų, gyvenančių gamtoje ar laukinėje aplinkoje ir taip atliekančių funkciją natūraliose ekosistemose, apsaugą“ (49 punktas). Taigi, atsižvelgiant į Direktyva siekiamą apsaugos tikslą, galima daryti išvadą, kad 12 straipsnio nuostata siekiama užtikrinti šią apsaugą, o ne tik apsaugoti atskiros saugomos rūšies individo gyvybę, neatsižvelgiant į jokias aplinkybes.
- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, jog Teisingumo Teismas nusprendė: kad pareiga įrodyti, jog įvykdytos 16 straipsnyje numatytos nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sąlygos, tenka atitinkamą sprendimą priimančiai institucijai (sprendimas byloje C-6/04); kad nacionalinės valdžios institucijos turi patikrinti, ar įvykdytos trys šiame straipsnyje numatytos sąlygos (sprendimas byloje C-342/05); kad valstybės narės turi užtikrinti, jog bendras nukrypti leidžiančių nuostatų poveikis neprieštarautų 12 straipsnio ir visos Direktyvos tikslams, ir taikyti atsargumo principą, jei, remiantis moksliniais duomenimis, kyla abejonių dėl to, ar nukrypti leidžianti nuostata pakenktų patenkinamam rūšies, kuriai gresia išnykimas, išlaikymui; kad šių sąlygų buvimas turi būti tinkamai pagrįstas atsižvelgiant į specifines ir konkrečias situacijas (sprendimas byloje C-674/17).
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad jam žinoma minėtose Nutartyse Nr. 2915, 2918 ir 2920/23 dėl laikinųjų apsaugos priemonių įtvirtinta *Consiglio di Stato* jurisprudencija, susijusi su proporcingumo principo apimtimi, bet jis kritikuoja tai, kad minėtose nutartyse *Consiglio di Stato* neišdėstė nuomonės dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo šiuo klausimu nurodytų konkrečių motyvų, kuris pakartotinai patvirtino principą, kad

paėmimas iš gamtos, gaudymas ir nuėudymas yra lygiavertės priemonė, t. y. visos jos turi tokį patį poveikį natūralių buveinių, kuriose gyvena lokiai, apsaugai, pašalinant pavojingą individą iš jo natūralios buveinės.

- 18 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Direktyvos 16 straipsnyje –, pagal kurį leidžiama nukrypti nuo draudimo tyčia gaudyti ar žudyti saugomus individus grieėtai ribojamais atvejais, įskaitant atvejus, kai būtina užtikrinti visuomenės saugumą – neįtvirtinta gyvūno nuolatinio laikymo nelaisvėje pirmenybė prieš jo nuėudymą. Todėl, kadangi buvo nustatyta tokia būtinybė ir sąlyga, kad paėmimas iš gamtos netrukdytų palaikyti palankios atitinkamos rūšies populiacijų apsaugos būklės jų natūralaus paplitimo areale, kita sąlyga, t. y. kad „nebūtų kitos priimtinos alternatyvos“, turi būti aiėkinama atsiėvelgiant į bendrą Direktyvos tikslą – išsaugoti biologinę įvairovę. Tiesa, Teisingumo Teismas reikalauja, kad būtų įvardyti „tikslūs bei atitinkami motyvai dėl kitokių priimtinių alternatyvų“, kurios padėtų pasiekti tikslus, kuriais remiamasi siekiant pateisinti nagrinėjamą nukrypti leidžiančią nuostatą, nebuvimo (sprendimas byloje C-342/05, 31 punktas), bet nereikalauja nurodyti konkrečių motyvų dėl pirmenybės tarp gaudymo ir nuėudymo.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad išvada, jog nėra jokios kitos priimtinos alternatyvos, reiėkia išvadą, kad nėra alternatyvaus sprendimo, kurį pritaikius būtų galima toliau laikyti gyvūną jo natūralioje aplinkoje ir išvengti jo pašalinimo. Bet jei toks yra Direktyvos tikslas, gaudymas ir nuėudymas yra visiškai lygiavertės priemonės, nes jomis abiem sukeliamas tas pats poveikis, t. y. gyvūno pašalinimas iš natūralios aplinkos ir laukinio gyvenimo. Taigi kompetentingos institucijos vertinimas susijęs ne su pasirinkimu tarp gyvūno nuėudymo ar jo laikymo nuolatinėje nelaisvėje, o veikiau su klausimu, ar gyvūnas turi būti pašalintas iš natūralios aplinkos ir laukinio gyvenimo, siekiant apsaugoti saugomą rūšį, nes tai yra Direktyvos tikslas.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad tai, jog pirmenybės tarp laikymo nelaisvėje ir nuėudymo nėra, patvirtina draudimo gaudyti ar žudyti vieta Direktyvoje: jis įtrauktas į Direktyvos 12 straipsnį, o ne į 16 straipsnį, kuriame išdėstytos nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sąlygos. 12 straipsnio formuluotėje gaudymui niekur neteikiama pirmenybės prieš nuėudymą. Atvirkėčiai, nagrinėdamas faktines aplinkybes, susijusias su 16 straipsnio 1 dalies e punkte numatyta nukrypti leidžiančia nuostata [(„siekdamos grieėtai kontroliuojant leisti atrankos būdu ir ribotais kiekiais imti ir laikyti ribotą tam tikrų <...> egzempliorių skaičių)], kurioje numatyta tik sugavimo ar laikymo galimybė, pats Teisingumo Teismas nurodė, jog 16 straipsnio taikymo tikslais žudymas yra lygiavertis gaudymui, pažymėdamas, kad „16 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka „imti“ apima tiek <...> individų gaudymą, tiek žudymą, todėl ši nuostata <...> gali būti pagrindas nustatyti išimtis“ (sprendimas byloje C-674/17, 32 punktas). Taigi teiginys, kad, remiantis proporcingumo principu, yra numatyta pirmenybė tarp abiejų priemonių, yra paneigtas.

- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad jo teiginys atitinka kitą 16 straipsnio sąlygą, pagal kurią nukrypti leidžianti nuostata turi netrukdyti palaikyti palankią atitinkamų gyvūnų populiacijų apsaugos būklę. Iš tikrųjų gaudymas ir žudymas yra visiškai lygiavertės priemonės, kuriomis individas pašalinamas iš savo natūralaus paplitimo arealo. Paprasčiausias individo gyvybės išsaugojimas laikant jį tam tikroje įstaigoje nereiškia, kad nedaroma žalos rūšiai.
- 22 Jis mano, kad *Consiglio di Stato* pateiktas aiškinimas yra nepagrįstas, nes pagal jį kompetentingai institucijai nesuteikiama galimybės motyvuoti sprendimą nužudyti visuomenės saugumui pavojų keliantį gyvūną (užuot uždarius jį į nelaisvę). Iš tikrųjų, jei pirmenybė būtų teikiama nuolatiniam laikymui nelaisvėje, o ne nužudymui, institucija turėtų įrodyti, kad nuolatinis laikymas nelaisvėje (ne tik jos atsakomybės sričiai priskirtose įstaigose, bet ir kitose valstybėse) yra ne laikinai ir subjektyviai, o objektyviai neįmanomas, o tai atsitinka retai; vis dėlto toks įrodymas būtų *probatio diabolica*, paneigiantis kitų pateisinimų, susijusių su individualiu atveju, svarbą lyginant interesus, susijusius su gyvūno, įpratusio gyventi laukinėje gamtoje, gerove, galimu vietų, kuriose jis gali būti apgyvendintas, nebuvimu, ūkio subjektų išlaidomis ir saugumu ir t. t.
- 23 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena, kad Provincijos įstatymu Nr. 9/2018 nustatyta tvarka atitinka Direktyvos 16 straipsnį, bet vis dėlto mano, kad, siekiant išaiškinti galiojančius Sąjungos teisės aktus, būtina sustabdyti bylos nagrinėjimą ir perduoti bylos medžiagą Teisingumo Teismui.